1.3. СУДОВА ПРАКТИКА

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД ВПРАВІ ЗАПРОСИТИ ВИСНОВОК ОРГАНУ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ ПРО ДОЗВІЛ НА ПРИПИНЕННЯ ЧАСТКИ ДИТИНИ У ПРАВІ ВЛАСНОСТІ – КЦС ВС[1]

Верховний Суд (Касаційний цивільний суд)

Реферат. Реферат постанови Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 21 лютого 2024 року у справі № 754/14960/20 (провадження № 61-16981св23) стосується спору співвласників квартири про припинення права малолітньої дитини на 1/40 частки житла з виплатою грошової компенсації. Суд першої інстанції позов задовольнив: дитина квартирою не користується, проживає з батьками, а частка площею 1,805 кв. м незначна, не може бути виділена в натурі, річ неподільна, тож істотної шкоди інтересам дитини припинення права не завдасть. Апеляційний суд це рішення скасував, пославшись на відсутність у дитини іншого житла на праві власності та відсутність висновку служби у справах дітей про дозвіл на позбавлення її частки. Верховний Суд визнав такі висновки передчасними, скасував постанову апеляційного суду й направив справу на новий апеляційний розгляд. За тлумаченням ст. 365 ЦК України кожна з підстав, передбачених пунктами 1–3 ч. 1 цієї статті, є самостійною, проте припинення права на частку допустиме лише тоді, коли воно не завдасть істотної шкоди інтересам співвласника та членів його сім'ї; істотність шкоди оцінюють у кожній справі з урахуванням обставин і технічних характеристик спільного майна. Апеляційний суд цих обставин і доводів позивачів не дослідив. Центральна процесуальна позиція полягає в тому, що апеляційний суд, оцінивши відзив органу опіки та піклування з урахуванням статей 2, 367, 368 ЦПК України, може сам запросити письмовий висновок цього органу про дозвіл на припинення частки малолітньої особи, якого вимагають ст. 71 ЦК України та ст. 17 Закону України «Про охорону дитинства». Таке запрошення не є отриманням нового доказу, забороненим ст. 367 ЦПК України, а слугує завданням цивільного судочинства; так само суд діє, коли у справі бракує висновку профспілки при звільненні працівника чи висновку органу опіки щодо спору за участю дитини. Формальне скасування рішення лише через відсутність висновку колегія вважає неприпустимим, а невстановлення всіх обставин справи кваліфікує як порушення ч. 5 ст. 12 ЦПК України. Позиція важлива для суддів, адвокатів, органів опіки та піклування, а також для психологів і судових експертів, які оцінюють інтереси дитини в майнових спорах.

Ключові слова: Верховний Суд, Касаційний цивільний суд, припинення права на частку, спільна часткова власність, малолітня дитина, орган опіки та піклування, висновок органу опіки, апеляційне провадження, нові докази, найкращі інтереси дитини, стаття 365 ЦК України.

The Court of Appeal May Request an Opinion of the Guardianship Authority on Permission to Terminate a Child's Share in Property: Civil Cassation Court of the Supreme Court

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi tsyvilnyi sud).

Abstract. Disputes among co-owners over terminating a minor's share in a dwelling require courts to weigh property interests against the best interests of the child. This digest summarises the ruling of the Civil Cassation Court within the Supreme Court of Ukraine of 21 February 2024 in case No.

754/14960/20 (proceedings No. 61-16981sv23). The co-owners sought to end a child's right to a 1/40 share (1.805 sq. m) of a flat in exchange for compensation deposited with the court. The first-instance court granted the claim, finding the share insignificant, indivisible and unused by the child, who lives with the parents. The appellate court reversed, citing the child's lack of other housing and the absence of a permission issued by the children's service. The Supreme Court quashed the appellate ruling as premature and remitted the case. It held that each ground listed in Article 365(1)(1–3) of the Civil Code of Ukraine is independent, yet termination is lawful only where it causes no substantial harm to the co-owner and family members, which must be assessed case by case. The key procedural finding is that an appellate court, having assessed the guardianship authority's response under Articles 2, 367 and 368 of the Civil Procedure Code, may itself request the written opinion on permission required by Article 71 of the Civil Code and Article 17 of the Law of Ukraine 'On Childhood Protection'. This is not the admission of new evidence barred by Article 367 but serves the tasks of civil justice, as when courts request a trade union opinion in dismissal cases. Reversal on that formal ground alone is impermissible. The ruling guides judges, lawyers, guardianship bodies and child psychologists dealing with children's property rights.

Keywords: Supreme Court of Ukraine, Civil Cassation Court, termination of a share in co-ownership, minor child, guardianship authority, opinion of the guardianship authority, appellate proceedings, new evidence, best interests of the child, Civil Code of Ukraine.

Першоджерело: *Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 21.02.2024 у справі № 754/14960/20 (провадження № 61-16981св23).*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 27.03.2024.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi tsyvilnyi sud). Apeliatsiinyi sud vpravi zaprosyty vysnovok orhanu opiky ta pikluvannia pro dozvil na prypynennia chastky dytyny u pravi vlasnosti – KTSS VS [The Court of Appeal May Request an Opinion of the Guardianship Authority on Permission to Terminate a Child's Share in Property: Civil Cassation Court of the Supreme Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 2 (50). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/11807-apelyacijnij-sud-vpravi-zaprositi-visnovok-organu-opiki-ta-pikluvannya-pro-dozvil-na-pripinennya-chastki-ditini-u-pravi-vlasnosti-kcs-vs (onovlena versiia vid 27.03.2024). [in Ukrainian].

2. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 21.02.2024 u spravi № 754/14960/20 (provadzhennia № 61-16981sv23) [Ruling of the Civil Cassation Court Within the Supreme Court of 21.02.2024 in Case No. 754/14960/20 (Proceedings No. 61-16981Sv23)]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/117309609 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].